

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj IV.

V sredo 30. Grudna 1846.

List 52.

Gospod, pri nas ostani!

(Na konci leta).

Popotniki smo vtrudeni
In pot nam je neznana,
Ki od modrosti Tvoje nam
Prihodnje še je dana;
S težavam' smo povsod obdani —
Gospod, pri nas ostani!

V oblasti smo sovražnika,
Ki nam nastavlja mrže;
Preslábi smo, mu branit' se,
S pomotami nas véže;
Obvárúj nas, sej Teb' smo vdani —
Gospod, pri nas ostani!

Dobrot, k' si nam dodéлил jih,
Prerajtat' ni števila,
V nesreči, v sreči čula je
Nad nami róka mila,
Zdaj prosimo hvaležno zbrani:
Gospod, pri nas ostani!

In če vihár je strašil nas,
De smo se šibe bali,
U svoji smo nezmožnosti,
Pred Tabo trepetali:
Je angelj Tvoj na naš' bil strani —
Gospod, pri nas ostani!

Vodila nas v življenji je
Previdnost Tvoja sveta,
De zdravi srečno smo prišli
Do konca tega léta;
Utrudeni smo in zaspani —
Gospod, pri nas ostani!

In kadar pride ojstri dan,
Ki k Tebi nas pokliče,
Nej duh volján namésti nam
Dél naših sóдне priče;
Tokrat Gospod pri nas ostani!
Gospod, pri nas ostani!

Malavašič.

Odperto pismo Krajncam in Štajarcam.

Gotova je, de Krajnski in Štajarski kmetovavci so zavoljo dosti lastnost hvale vredni, in práv bi bilo, de bi jih v več rečeh mi Primorci

posnemali; kar pa snago zaklanih prešičev vtiče, bi bilo práv, de bi se oni po nas ravnali.

Ljubeznjivi bratje in sestre! Prešiče veste lepo zrediti, zakaj bi pa zaklanih ne očistili, de bi vsak človek mogel reči, lepi bohi so — lep špeh je! Kar ga pri nas (v Primorskim) perredimo, je tako lep rumen, de ga je veselje viditi; le škoda, de ga premalo perredimo. Ko bi dovelj domačiga imeli, nikoli bi ne hotli vašiga kupovati, zakaj práv malo našimu enakiga semkej perpeljete; večidel ima tako gerdo kožo, de se mora snažnim ljudém gnjusiti.

Predragi sosedje, posebno na Gorenkim! koliko si prizadevate prejo in platno ubeliti in olesati (k naši škodi) — pa za snago špeha tako malo skerbite! Kaj bi vam storilo, se per prešičih z gorko vodo in noži v rokah malo več pomuditi? Pa bi bilo lepši blago. Če bi pri nas o bendimi grozdje devali v nečedne in smerdljive posode, in potem mošt v plesnjove sode, ali bi vam potle vino dopadlo? Ravno taka je pri mastjnini, žiti, sadji in vsim drugim; snažnosti in zračnosti vse reči potrebujejo. Zatorej sté prošeni zanaprej prešiče bolj čistiti, pridno soliti, in karkoli vam je moč v zračnih (vetrenih) shrambah hraniti, k svojimu pridu! Sej vsak snažno in dobro blago rajši kupi. Pa tudi vam ne bo nič škodvala lepši in boljši jed.

Z ječmenam se tudi ne znate práv obnašati v svojih krajih: zakaj bi ga boljši ne obdelovali? Pri nas (v Primorskim) ga tako obtolčejo in očistijo, de je obdelan lep ko rajž. In zakaj bi ne bil lep? Saj ni treba nobene posebnosti; nekaj več časa ga pustiti v stopi. Saj goni voda bête.

Ipavci, prijatli vsih Slovincov.

Ali se smejo ptuji rokodelci viši ceniti, kakor domači?

Vsak verli domorodec mora svojo domovino ljubiti in ji vse dobro želeti, pa ji tudi karkoli more, dobriga storiti. Kdor zaničuje se sam,

podlaga se tujčevi pēti, pravijo naš slavni Koseski in to je res. Gerda navada je tedej ptuje izdelke viši ceniti, kot domače, brez prevdarka: ali so v resnici tudi boljši od domačih? Gerdo je ptuje rokodelce visoko povzdigovati, domače pa zaničevati le zato, ker so domači. Verli domorodec tega nikdar ne bo storil, marveč bo vselej na glas hvalil, kar bo dobriga v domovini našel, bo marsikteriga rokodelca iz tamnote na dan potegnil, ga po deželi razglasil in mu dela naklonil; kar ni hvale vredniga, bo raji zamolčal ali pa saj z rahlo besedo poboljšati si prizadeval. Če pa leta in leta pretekó, in to ali uno domače rokodelstvo se clo nič ne povzdigne in nam ptuji rokodelci boljši in tudi cenejši blago ponujajo, je dolžnost vsaciga praviga domorodca, de zapusti domačiga rokodelca in se k unimu oberne, ki boljši blago izdeluje. Le po ti poti se zamorejo domači rokodelci iz svojiga spanja izbuditi in persiliti, de s časam naprej gredó! Hud pomoček je sicer ta, pa je edini in gotovi za povzdigo domačiga rokodelstva. Taka je povsod in na celim sveti; človek mora človeka in narod narod dregati, de gresta obá naprej. Tako ravna tudi zdravnik, ki dostikrat le z grenjkimi in zopernimi zdravili zamore bolezin odgnati — večkrat mora bolniku clo roko ali nogo odrezati, de mu življenje ohrani. Bolí, bolí: pa drugači ne more biti!

Za nami bojo še ljudje prišli in zmirej bolj brihtni, zmirej bolj umetni bojo. Mi tedej le za boljši zarod rokodelcov skerbimo, če nismo zadovoljni z vsacim delam vsaciga mojstra Skaza, in ga s tem silimo, de da svojiga sina k boljšemu mojstru, kakor je on sam, in de ga na ptuje pošlje.

Železna cesta je cesarska naprava; Cesar gotovo vseskozi skerbijo za prid svojih podložnih in s teškim sercam dostikrat kaj ukažejo, kar temu ali unimu prihodke zmanjša. Pa Cesar — dobrotljivi oče — morajo skerbeti za občinski prid, ne le za dobiček posamesnih ljudi; zatorej so ukazali železnico napraviti, ktera bo marsikteriga hudo zadéla, veči število ljudi pa bo osrečila in njih prihodke povikšala.

Lejte, ljubi kmetje in rokodelci, taka je povsod; zatorej zdaj ni več čas za spanje, temuč za napredovanje, učenje, posnemanje, kar nas dobriga ptujci učijo.

Dr. B.

Še nekaj zastran korúnove bolezni.

Lanjsko leto sim si iz več krajev po Krajskim korúna nabral in ga zavoljo njegove bolezni na tanjko ogledoval. Kar je bilo zdraviga viditi, sim ga čez zimo spravil v klet in ga položil na zidek blizo okna, kakih 6 čevljev visoko od tal. Nekaj tega sim letašnjo spomlad posadil, nekaj pa za prihodnje ogledovanje še v kleti ležati pustil. De je bilo med tem korúnam veliko taciga, ki je bil popolnoma zdrav, sim se iz tega pripričal, ker sim ga lani prerezal, tudi od znotraj na tanjko ogledal in pri natanjnim ogledi nič bolniga našel. Tako prerezaniga sim spravil v kleti.

Unidan spet pregledujem spravljeni korún in lejte! kaj sim zapazil? Na 3 do 4 palce dolzih poganjkih je obrodil — pa brez perja — veliko mladih korúnčkov, po lešniki ali orehi debelih, ki so bili večidel letašnji korúnovi gnjilobi podverženi! Pokazal sim tako bolán korún častitljivi Ljubljanski kmetijski družbi in ga po nji tudi vsim drugim avstrijskim kmetijskim družbam na ogled in za presodik poslal.

Ta korún je bil lani zdrav, ali je bil saj zdrav viditi; ni prišel ne v ilovnato, ne pešeno, ne slabo ne

dobro gnojeno zemljo; ni imel nič mokrote; ni imel clo nič perja, po katerim, kakor nekteri pravijo, bi bila móglá kužna vunanja sapa in bolezin va-nj iti; tudi na vunanji sapi ni bil in tudi na sonci ne — in vunder se je mladih korúnčkov gnjiloba in trohljivost perjela!

Kaj nam neki ta prigodba, ktero so že tudi drugi kmetovavci skusili, spričuje in kaže? Po mojih mislih nič družiga, kakor de je natora našiga korúna popačena in de je korún oslabel, ker ga nismo začeli že davnej iz semena rediti. Bog daj, de bi res ne bilo, kar se bojimo! Vse pa nam spričuje, de bomo mogli prihodnjič na ta silno koristni sadež, brez kteriga bi ljudje le teško shajali, veliko veči skerb obračati, in de se ne smé, kakor dozdej, gerdo z njim ravnati, ampak de potrebuje pazljive skerbi umnih kmetovavcov!

F. Šmidt.

Popis perve sadne razstave v Ljubljani.

(Konec.)

Žlahtno sadje v razstavo dano od gosp. Friderika Greseljna, posestnika in c. k. uradnika pri deželnim poglavarstvu v Ljubljani, zasluži veliko veliko hvalo; posebno so gosp. Greseljnové hruške nar imenitniših plemén. — Gospá Ana Janežova, vdova v Ljubljani, je razstavila dobriga španjskiga grojzdja, paradiznic in kumar. — Kdor v Ljubljani hoče nar žlahtnejših hrušek raznih plemén dobiti, mora iti k gospodu Jožefu Seunigu, starjimu; tukej bo našel veliko plemén nar imenitniših hrušk, pa tudi jabelk, akoravno stari gosp. Seunig imajo posebno veselje le s hruškami. Tukaj pa bo tudi dobil žlahtnih cepičev po volji, zakaj gosp. Seunig, so za poboljšanje krajske sadjoreje ves goreč gospod. Bog Jim daj še veliko let ljubo zdravje! Oní so tudi svojiga zéta, gosp. Dragotina Rünageljna, dosluženiga c. k. stotnika, za sadjorejo močno vneli, ki je pri pregledovanji in imenovanji v razstavo poslaniga sadja kmetijski družbi práv pridno pomagal. — Gosp. pater Benvenut, pridni delavec v nogradi Gospodovim za dušno in telesno osrečenje človeštva, so poslali v razstavo veliko jabelčnih plemén iz svojiga rojstniga kraja v Stražišči, in pa iz Teržiča. — Gosp. Andrej Fleišman, vertnar c. k. Ljubljanskiga botaniškiga verta, so dali iz tega verta razun kutin in papežove, podzemeljske ali laške repice (Topinambur) tudi nekaj smokev (fig), ki so bile letašnji tretji in pa zreli sad nekiga drevesa, ki so ga ranjki gosp. Hladnik — botanikar neumerjočiga imena — tukaj zasadili in ki je le v leti 1834, pa le enkrat, popolnoma zrel sad obrodil. — Gosp. Ignaci Bernbaher je dal 3 francoske kosmače; gosp. Pesjak pa Knopovo puternico v razstavo. —

Na koncu razstave nam je poslala modra sadjorejka, gospá Valderavova veliko žlahtnih jabelk in hrušk, ki jih je iz Celovca od vitezov Morovih in pa od žlahtniga gosp. Lanerja dobila, in nam je obljubila prihodnjo spomlad tudi žlahtnih cepičev podati, če jih bo kdo hotel imeti. Naj se tedej vsakteri, tode ob pravim časi, pri nas za-nje oglasi!

Gospod J. Oblak nam bo umetno izrisane podobe vsiga krajskiga sadja izdelal, de bomo sčasama imeli popolni sadni vert tudi v podobah.

Kar pri letašnji razstavi še nismo dobili, bomo pa v prihodnje dobili, — vsako leto kaj več — in tako je upati, de se bo sadjoreja močno povzdignila.

Poslednjič še enkrat opomnimo, de naj po danim popisu nobeden ne opusti, žlahtnih cepičev pridobiti si.

Dr. B.

Dopis iz Gorénskiga.

Hvala bodi Bogu, od vsih krajev slišimo vesélo